

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Oddělení pro vědeckou činnost
M. D. Rettigové 4 116 39
Praha 1 – Nové město

Oponentský posudek

na disertační práci

Autor: Mgr. Petr Kopřiva

Název:

Střetávání naděje a reality

Existenciální problémy rodičů při osamostatňování jejich potomků s mentálním postižením

Oponent: Doc. PaedDr. Eva Šotolová, Ph.D.

Zvolené téma je aktuální s ohledem na upozornění na existenciální problémy mnohých rodin s postiženými dětmi s důrazem na jejich osamostatňování a řešení partnerských vztahů. Sledovaná široká škála událostí v průběhu života rodin s mentálně postiženými dětmi podává komplexní pohled na závažný stále nedostatečně řešený společenský jev. Podrobný průzkum v konkrétní oblasti přispívá k lepšímu pochopení a porozumění i jiným obdobným situacím a v neposlední řadě upozorňuje na nutnost větší speciálně pedagogické a psychologické podpory rodinám s postiženým dítětem.

Autor jasně vymezil cíl výzkumu. Je třeba ocenit skutečnost, že jde o longitudinální studii hodnotící proměnu sledovaného jevu v uplynulém období. Jedná se o kvalitativní výzkum s využitím narativní analýzy. Narativní biografie je jedním z typů biografie, kdy na základě vyprávění životního příběhu máme možnost komplexně zkoumat problém s cílem porozumět lidem v různých situacích, odkrytí smyslu a významu sdělovaného. Mgr. Petr Kopřiva metodologickým aspektům včetně etické stránce výzkumu se důsledně věnoval v rozsáhlé druhé kapitole. Doktorand navázal na diplomovou práci, ve které pracoval s metodou životních křivek. V disertační práci postupoval k biografii realistické založené na kódovacích technikách zakotvené teorie.

Obavy matek dětí s mentálním postižením z budoucnosti vycházejí z reality, že jejich dítě nebude nikdy zcela soběstačné. Za své dítě cítí bezvýhradnou celoživotní zodpovědnost, uvědomují si, že nebudou schopné se starat tak dlouho, jak je třeba. Mají strach z toho, co s nimi bude, kdo jim pomůže a postará se o ně. Pro matku je důležité, aby její dítě bylo co nejspokojenější, v budoucnosti zabezpečené a mohlo se i dále rozvíjet. Znalost obav a přání přispívá k lepšímu pochopení matek a jejich rodin i k efektivnější podpoře a pomoci.

Existenciální frustrace matek při řešení partnerských vztahů postižených dětí je další obtížně řešitelné dilema rodičů. Nepřijetí partnera s mentálním postižením, nedostupnost spolehlivého partnera bez postižení vede, k rezignaci na partnerství a přijetí trvalého osamění dítěte. V důsledku obtížné dosažitelnosti vlastní rodiny dospělého člověka s lehkým mentálním postižením vzniká potřeba ochraňujícího výchovného postoje rodiče. Osamostatnění dítěte se posouvá do pozdějšího věku rodičů s pocitem nenaplněného smyslu života. Autor velice pěkně shrnuje potřebu osamostatnění, partnerského vztahu dítěte v kapitole 4.4 „Doporučení pro praxi“, což je pro speciální pedagogiku zásadní.

Rodiny s postiženým dítětem potřebují získat informace, je pro ně důležitá podpora příslušných odborníků, jejichž pomoc by měla být komplexí a zahrnovat celou rodinu. Rodina by měla mít pocit, že se má na koho obrátit a především, že někam patří. Toto komplexní pojetí péče o dítě a jeho rodinu se prolíná celou disertační prací Mgr. Petra Kopřivy.

Vedení rozhovorů vyžadovalo vysokou míru pozornosti, citlivosti a porozumění pro problémy respondentů. Pro kvalitu výpovědí bylo třeba projevovat zájem o sdělené informace, dávat zpětnou vazbu. Takto vedené rozhovory umožnily zachytit souvislosti i detaily v jednotlivých případech.

Disertační práce je přínosná a využitelná v pomáhajících profesích. Vzhledem ke způsobu zpracování je srozumitelná i pro běžnou veřejnost, které je rovněž třeba přiblížit život široké skupiny lidí vedle nás.

Je zodpovědností společnosti, ale i každého z nás, jaký postoj zaujme, jakou pomoc a podporu lidem s postižením poskytne.

Předložená disertační práce splňuje všechny požadavky, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 28.5.2018

Eva Šotolová